

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä HE 27/2026 vp

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Täydentävässä esityksessä on kyse siitä, että valtiovarainministeriö voisi HE 189/2025 mukaisin edellytyksin myöntää hyvinvointialueelle lisää aikaa alijäämien kattamiseksi vuoden 2029 loppuun saakka alkuperäisen esityksen, enintään vuoden 2028 sijaan.

Täydentävä esitys on oikeansuuntainen mutta riittämätön ja lisääjän hakeminen vuoden 2030 loppuun saakka tulisi tehdä mahdolliseksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) pitää täydentävää esitystä oikean suuntaisena mutta toteaa sen olevan riittämätön eikä tuo kaikille alueille lain mukaisia toimintaedellytyksiä. Hyvil huomauttaa myös, että täydentävässä esityksessä ei ole huomioitu hyvinvointialueiden rahoituslakiin valmisteilla olevia muutoksia, mikä vaikuttaa tilannearvioon ja alueiden alijäämien kattamiseen.

Tavoite kustannuskehityksen hillitsemisestä on julkisen talouden kannalta sinänsä ymmärrettävä. Täydentävässä esityksessä on arvioitu, että lisääjän jatkaminen enintään vuoden 2030 loppuun saakka tarjoaisi vain marginaalisen parannuksen alijäämien kattamiseen vaadittavaan nettokustannusuraan. Valtiovarainministeriön mallissa on kuitenkin simuloitu ainoastaan vaadittua keskimääräistä nettokustannusuraa alijäämien kattamiseksi eikä siinä ole huomioitu rahoituslain valmisteilla olevia muutoksia tai skenaarioitu valtionrahoituksen aluekohtaisen kehityksen todennäköistä vaihtelua.



Sopeutustoimien toimeenpanemisessa ja niiden vaikutusten realistisuutta arvioitaessa on olennaista merkitystä sillä, millaiselle ajanjaksolle vaadittavien säästötoimien vaikutukset voidaan jaksottaa. Hyvinvointialueiden valtionrahoituksen aluekohtaisessa kohdentumisessa on ollut merkittäviä vuosittaisia heilahteluja. Rahoitusjärjestelmä ei ole edelleenkään alueellisesti ennustettava ja rahoituksen vuosittaiset heilahtelut ovat toistuvasti aiheuttaneet sopeutussuunnitelmien muuttamistarpeita hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueille tulee varata kohtuullinen aika reagoida myös rahoitusjärjestelmästä tuleviin mahdollisiin äkillisiin vuosittaisiin muutoksiin, joilla on suora vaikutus alijäämien kattamiseen.

Joka tapauksessa alueilla on kannusteet edetä toimissaan ripeästi ja viipymättä. Lyhyt sopeutusaika vaatisi kuitenkin monilla alueilla hyvin voimakkaita toimenpiteitä nopeasti, jotta keskimääräinen kustannusura alijäämien kattamiseksi saavutetaan. Tällä olisi todennäköisesti myös merkittäviä heijastusvaikutuksia alueiden palveluiden järjestämisvastuun toteutumiseen ja siihen liittyviin riskeihin.

Nyt esitetty sääntely toisaalta mahdollistaa hyvinvointialueille uuden lisäajan hakuprosessin myöhemmässä vaiheessa, mikäli siihen tulisi myöhemmin tarvetta esimerkiksi rahoituksen muutosten seurauksena. Tällaisissa tapauksissa lisäaikaa olisi edelleenkin mahdollista saada enintään vuoden 2029 loppuun saakka, mikä jättää käytännössä hyvin lyhyen toimeenpanoajan sopeutuksille.

Hyvil katsoo, että lisäajan myöntäminen vuoden 2030 loppuun saakka ei muuttaisi merkittävästi valtion talouden asemaa mutta pienentäisi vuodesta toiseen jatkuvaan talouden sopeuttamiseen ja ennakoimattomaan alueelliseen rahoituksen kehitykseen liittyviä hyvinvointialuekohtaisia riskejä, mikä edesauttaisi talouden tasapainottamista. Sillä vältettäisiin myös toistuvia hake-
musprosesseja kattamisaikataulun muuttamiseksi, mikä osaltaan taas tehostaisi toimeenpanoa.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Arja Pesonen

ekonomisti